

prunella

**zpravodaj
oblastní
ornitologické sekce
při Správě Krkonošského
národního parku
ve Vrchlabí**

1-1977

III. ročník

O B S A H

RNDr. Petr Miles	
Bilance činnosti ornitologické sekce při správě KRNAP za uplynulý rok 1976	2
Ing. Jiří Svoboda	
Orl křiklavý (<i>Aquila pomarina</i>) a dřemlík tundrový (<i>Falco columbarius</i>) zastavení v hnízdním období v Krkonoších .	4
Karel Ouzký st.	
První zjištěná přítomnost ptáků při jarním tahu 1976 ve Špindlerově mlýně a v jeho okolí	4
František Holubec	
Ornitologické zajímavosti ze Semilská	5
Ivan Koukol	
Ornitologické zajímavosti z údolní nádrže Rozkoš u České Skalice	6
Karel Ouzký ml.	
Zpráva o činnosti kroužku ochrany přírody při správě KRNAP v Klášterské Lhotě	8
RNDr. Petr Miles	
Kroužek ochrany přírody při správě KRNAP ve Vrchlabí ..	10
RNDr. Petr Miles	
Zpravodajství z akce Balt	11
Ladislav Zajíček, Karel Reitmajer, Jan Kráček a Siegfried Raab	
Zpráva o dílčím výsledku akce Balt na Vosecké boudě v období 24.VIII. - 4.IX.1976	14
Karel Reitmajer	
Kursy ornitologie v Přerově	16
RNDr. Petr Miles	
Přehled ptáků okroužkovaných v Krkonoších v r. 1976 ...	18
Výbor ornitologické sekce	
Plán činnosti na rok 1977	21
Správa Krkonošského národního parku	
Zájemcům o účast na akci Balt v Krkonoších	22

BILANCE ČINNOSTI ORNITOLOGICKÉ SEKCE PŘI SPRÁVĚ KRNAP
ZA UPLYNULÝ ROK 1976

Celkovou bilanci činnosti ornitologické sekce při Správě KRNAP lze v r. 1976 označit za úspěšnou. Sekce upevnila své řady a získala na Správě KRNAP oficiální uznání. Dále se rozrostla a zkvalitnila její členská základna, především o účastníky ornitologických akcí Balt. Zatímco na začátku r. 1975 bylo v ornitologické sekci registrováno 39 členů a čekatelů, v r. 1976 se tento počet zvýšil na 51. Na druhé straně je skutečností, že někteří z dosavadních členů nevykazují v podstatě žádnou činnost a s jejich další přítomností v sekci se bude nutno rozloučit.

Plán činnosti na r. 1976 byl plněn následujícím způsobem:

1. Sčítání vodního ptactva na řekách a vodních nádržích bylo prováděno zejména na Labi (Ouzký, Grůz, Miles), na Jizeře (Novotný) a na rybnících v Dolcích u Trutnova (Zajíček). Počty pozorovaných ptáků jsou ovšem ve srovnání s nížinnými oblastmi s rozsáhlejšími vodními plochami podstatně nižší.

2. Mapování hnízdního rozšíření ptáků se v oblasti Krkonoš zúčastnili členové sekce Reitmajer, Ansorge, Pišer, Zajíček, Grůz, Miles, Ouzký st., Ouzký ml. a Novotný, příležitostně i další. Jsou vytvořeny předpoklady pro to, aby celá mapovací akce byla v r. 1977 v oblasti Krkonoš úspěšně dokončena.

3. Akce Balt proběhla v plánovaných termínech (2 pentády v VI. a 13.VIII. - 17.X.1976), s výjimkou období od 16.IX. do 6.X., kdy z důvodu uzavření Vosecké boudy bylo nutno práce přerušit. Zúčastnilo se jí celkem 20 osob, kterým byly proplaceny jízdné, nocležné a diety. Kromě odchytu ptáků byla prováděna dlouhodobá vizuální pozorování, která přinesla cenné poznatky.

4. Společné ochranné průzkumy význačných a ohrožených lokalit se uskutečnily především v okolí Vrchlabí a Klášterské Lhoty, vždy za aktivní účasti členů kroužků ochrany příro-

dy při Správě KRNAP. Práce tohoto druhu lze i v dalších letech považovat za velmi žádoucí a perspektivní.

5. Na úseku výzkumu a ochrany fauny a při kulturně výchovné činnosti, zejména při práci s mládeží, se v řadě případů podařilo napojit se na úkoly řešené Správou KRNAP. Výsledky výzkumné činnosti (ornitologická pozorování, přehledy okroužkovaných ptáků, zpětná hlášení, fotodokumentace a pod.) jsou předávány Správě KRNAP, rozvíjí se přednášková, publikační a propagační činnost, členové sekce vedou 2 kroužky mladých ochránců přírody. Značnou pomoc ve formě bezplatných brigád poskytli členové sekce při budování a zařizování voliér v zámeckém parku ve Vrchlabí, odchovali naprostou většinu v nich chovaného ptactva, významně se podíleli i na odchovu vodních ptáků na zámeckém rybníku. Vzrůstá zájem o zpravodaj ornitologické sekce Prunella.

6. Uskutečnily se 2 členské schůze, 9 výborových schůzí a 2 členské exkurze. K plánované exkurzi do NDR se však nepřihlásilo dostatek zájemců.

Na výroční členské schůzi dne 15.I.1977 (účast 27 osob) byli vyhodnoceni a Správou KRNAP odměněni jako nejlepší členové sekce za uplynulý rok ss. Karel Ouzký st., Miroslav Němec, Bohumír Novotný, Ladislav Zajíček a Karel Reitmajer. Za členy výboru sekce pro r. 1977 byli jednomyslně zvoleni Petr Pišer, Jan Grúz, Dr. Petr Miles, Miroslav Němec, Bohumír Novotný, Karel Ouzký st. a Karel Ouzký ml.

RNDr. Petr Miles

OREL KŘIKLAVÝ (AQUILA POMARINA) A DŘEMLÍK TUNDROVÝ (FALCO COLUMBARIUS) ZASTIŽENÍ V HNÍZDNÍM OBDOBÍ V KRKONOŠÍCH

Ve dnech 28. - 30.V.1976 navštívila Krkonošský národní park delegace národního parku Bavorský les v NSR. 28.V. asi v 18,30 hod. jsme vyjeli na Špindlerovku, kde jsme zaznamenali nečekaná ornitologická pozorování. Nejprve jsme spatřili nízko nad korunami stromů táhnout při okraji lesa na polskou stranu Krkonoš orla křiklavého. Netrvalo ani 10 minut a z Polska přelétl dřemlík tundrový - vybarvený samec a zamířel směrem na Kozí hřbety. Podobné štěstí jsme měli i 29.V. Ve 14 hod. při návratu z Rýchor jsme viděli asi 80 - 100 m vysoko nad obcí Babí orla křiklavého. Upozornil nás na něho s. Pavelka, pracovník Správy KRNAP, který delegaci doprovázel. Tentýž den jsme pozorovali dva orly křiklavé nad svahem Studničné hory do Obřího dolu. Ve všech těchto případech se jedná o pozorování, kdy nemohlo dojít k mylce. Pan Woitschikowski, náměstek ředitele Bavorského národního parku, je vynikající ornitolog a také ostatní členové delegace byli přírodovědci.

Ing. Jiří Svoboda
ředitel Správy KRNAP

PRVNÍ ZJIŠTĚNÁ PŘÍTOMNOST PTÁKŮ PŘI JARNÍM TAHU 1976
VE ŠPINDLEROVĚ MLÝNĚ A V JEHO OKOLÍ

- 12.III. Špaček obecný (*Sturnus vulgaris*) - 6 ex. ve Šp. Mlýně.
- 14.III. Čejka chocholatá (*Vanellus vanellus*) - 12 ex., přelet nad Labskou přehradou.
- 20.III. Pěnkava obecná (*Fringilla coelebs*) - 1 ♂ u Toscy, Šp. Mlýn.

- 21.III. Červenka obecná (*Erithacus rubecula*) - 1 ♂ u Toscy,
Šp. Mlýn.
- 21.III. Drozd zpěvný (*Turdus philomelos*) - 3 ex. u Toscy,
Šp. Mlýn.
- 24.III. Vrabec polní (*Passer montanus*) - 7 ex. u Toscy, Šp. Mlýn.
- 26.III. Káně rousná (*Buteo lagopus*) - 6 ex. přetahovalo ve výši
asi 600 m ve Šp. Mlýně směrem na Kozí hřbety.
15,30 hod., bezvětří, slunečno.
- 27.III. Skřivan polní (*Alauda arvensis*) - 1 ex. na louce u by-
tovek, Šp. Mlýn.
- 29.III. Lyska černá (*Fulica atra*) - polapen 1 ex. ve Sv. Petru,
Šp. Mlýn.
- 29.III. Konipas horský (*Motacilla cinerea*) - 8 ex. na Labské
přehradě.
- 29.III. Konipas bílý (*Motacilla alba*) - 6 ex. na Labské přehradě.
- 4.IV. Rehek domácí (*Phoenicurus ochruros*) - 1 ♂ u bytovek
ve Šp. Mlýně.
- 4.IV. Holub hřivnáč (*Columba palumbus*) - třídomí a Rovinka,
přelet asi 100 ex. směrem na Mísečky ve výši asi 150 m.
- 4.IV. Sojka obecná (*Garrulus glandarius*) - přelet asi 20 ex.
v prostoru Zadní Žalý.

Karel Ouzký st.
Vrchlabí

ORNITOLOGICKÉ ZAJÍMAVOSTI ZE SEMILSKA

Čáp černý (*Ciconia nigra*)

Před několika lety se pokusil zahnízdit pár čápů černých na okraji lesního porostu v prostoru mezi obcemi Benešov u Semil, Rybnice, Škodějov a Přákrý. Bylo známo i jejich hnízdo, k vyhnízdění však nedošlo, neboť jeden z ptáků byl nalezen mrtv se stopami střelných ran v těle. V r. 1976 byl v blízkém

okolí ve směru blíže k Roprachticím pozorován opět 1 pár.

Pisík obecný (Actitis hypoleuca)

V r. 1976 vyhníždil na Jizeře v Bystré n. Jizerou 1 pár. Pozoroval jsem staré ptáky i s mláďaty.

Poštolka obecná (Falco tinnunculus)

V r. 1976 jsem v Bystré n. Jizerou zaznamenal dvojí vyhníždění poštolky obecné v jednom roce. Koncem dubna 1976 jsem našel v částečně pobořené chalupě v opuštěném holubníku jedno jejich mládě, které bylo krmeno rodiči a úspěšně se vyvedlo. Vzápětí nato vyhníždily poštolky podruhé. Při kontrole 8.V.76 měly v hníždě 4 vejce a začátkem června vyvedly úspěšně všechna 4 mláďata.

František Holubec

Bystrá n. Jizerou

ORNITOLOGICKÉ ZAJÍMAVOSTI Z ÚDOLNÍ NÁDRŽE ROZKOŠ
U ČESKÉ SKALICE

Už několik let je napuštěna údolní nádrž Rozkoš u České Skalice, jejíž rozloha (1 070 ha) je na poměry našeho kraje úctyhodná. Lidé z okolí si již na ni zvykli. Pro nás, členy ornitologické sekce, je však potěšující, že si na ni zvyklo i ptactvo, jehož stavy zde bývají v některých ročních obdobích velmi vysoké. Někdo z členů naší sekce by snad mohl zapochybovat, zda je vhodné zabývat se touto novou lokalitou převážně vodního ptactva, když se nenachází na území KRNAP ani v jeho těsné blízkosti. Podle mne by to však nebyla chyba, neboť právě zde se mnozí tažní ptáci před nebo po přeletu Krkonoš zastavují a odpočívají.

Avifauna nádrže a přilehle ornitologické rezervace je velmi bohatá a rozmanitá. Celkem jsme zde s P. Macháněm pozorovali asi 80 ptačích druhů, přičemž se dá předpokládat, že mnohé z nich na tak velké rozloze unikly naší pozornosti. Z těch vzácnějších jich vyjímám jen několik pro názornost: orlovec říční (*Pandion haliaëtus*), orl mořský (*Haliaëtus albicilla*), slavík modráček (*Luscinia svecica*), ostralka štíhlá (*Anas acuta*), jospák bojovný (*Philomachus pugnax*), rybák černý (*Chlidonia nigra*), racek tříprstý (*Rissa tridactyla*), dále pak několik druhů vodoušů (*Tringa* sp.) a j. druhy.

Za největší vzácnost však považujeme výskyt volavky stříbřitě (*Egretta garzetta*), která byla v našem kraji zastřižena naposledy na Pardubicku v r. 1963 (HUDEC K., ČERNÝ W. a coll., 1972: Ptáci 1, str. 249). Na Rozkoši jsme ji pozorovali po dobu pěti dnů v květnu letošního roku, poté však 26. V. 1976 nečekaným způsobem uhynula - zamotala se do pohozeného rybářského sílonového vlasce a způsobila si přitom těžká zranění, kterým podlehla. Když jsme se jí s P. Macháněm pokusili vyprostit, byla již veškerá pomoc marná. K našemu velkému překvapení měla na noze ornitologický kroužek s nápisem VOGELWARTE RADOLZ CELL GERMANIA D 2925. Nyní nám již došlo i hlášení o datu a místu jejího kroužkování. Jednalo se o ptáka odchovaného v zajetí, který byl okroužkován a puštěn na svobodu 13. V. 1975 ve Vídni (žil již tedy přes rok ve volné přírodě). O tomto úlovku jsme informovali předsedu sekce RNDr. P. Milese, kterému jsme také předali kroužek, který měla. Volavku jsme nechali preparovat a rozhodli jsme se, že ji věnujeme Krkonošskému muzeu ve Vrohlabí.

Dosud jsme na Rozkoši konali pouze pozorování, avšak doufáme, že příští jarní období budeme moci za podpory a účasti zkušenějších ornitologů provádět i odchyty a kroužkování ptáků.

O naší práci a dalších pozorováních budeme členy sekce prostřednictvím našeho zpravodaje pravidelně informovat.

Ivan Koukol
Česká Skalice

ZPRÁVA O ČINNOSTI KROUŽKU OCHRANY PŘÍRODY PŘI SPRÁVĚ KRNAP V KLÁŠTERSKÉ LHOTĚ

Kroužek ochrany přírody při správě KRNAP v Klášterské Lhotě se ve své činnosti v r. 1976 řídil předem stanoveným plánem.

V zimním období jsme především vyráběli a opravovali ptačí budky, kterých jsme později vyvěsili v Klášterské Lhotě a v blízkém okolí 30 kusů. Prováděli jsme též odchyty ptáků do sítí na toku Labe a za nepříznivého počasí studovali odbornou literaturu. S příchodem jara jsme se přestěhovali z klubovny do přírody a hlavní náplní naší činnosti se stala fenologická pozorování (přilety a odlety ptáků a pod.). V létě, tak jako v předešlých letech, byl v Klášterské Lhotě uskutečněn vícedenní ornitologický průzkum spojený s odchycem ptáků. Většina členů kroužku se této akce aktivně zúčastnila. Okroužkovali jsme mnoho ptačích druhů, naše největší pozornost se však soustředila na ledňáčka říčního, který zde dosud pravidelně a ve značném počtu hnízdí. Úspěch kroužkovací akce se dostavil, 15.XII.76 nám přišlo zajímavé zpětné hlášení ledňáčka říčního, kroužkováního v Klášterské Lhotě, až z Essenu v NSR. 10.VII.76 provedl náš kroužek OP KRNAP odchyt a kroužkování labutí na rybnících u Kopidlna. Šlo o náročnou ornitologickou akci, při které se nám podařilo okroužkovat kromě mláďat i staré ptáky. O této naší odchytové akci na labutě se objevily i články v denním tisku. Dva naši nejlepší členové - Martin Novák a Luboš Rysula - byli vysláni na letní tábor ochrany přírody (LTOP), který se konal ve Vítkovicích v Krkonoších. V podzimním období jsme spolu s pionýrským oddálem v Klášterské Lhotě sbírali lesní plody a uskutečnili branný závod. Po celý rok jsme obohacovali zápisy a fotografiemi pořízenými při práci v přírodě naší kroniku.

Kroužek uspořádal též přednášky na počest XV. sjezdu KSČ, zaměřené na ochranu přírody a její problematiku. Dvě se uskutečnily v jarním a jedna v podzimním období, vždy v budově MNV za účasti asi padesáti osob. ("Zvířena Krkonoš" - dr.P.Miles, "Národní parky a VCHÚ ve světě" - ing.V.Veselý a "Krnep a jeho

flóra"-Ing. V.Kalistrová). Přednášky měly velký ohlas a všem se velice líbily. Tak v budoucnu bychom chtěli v přednáškové činnosti pokračovat. K mimořádným úkolům patřila příprava táborevého ohně, s kterým nám pomohli členové místního požárního sboru. Byl při něm zajištěn i kulturní pořad.

Závěrem bych chtěl jménem celého kroužku OP KRNAP poděkovat tajemníkovi MNV v Klášterské Lhotě s. Bubnovi a předsedovi MNV s. Mikulcovi za jejich obětavou pomoc a podporu naší naší práce. Také s. J.Kalenský, člen MNV v Klášterské Lhotě, nám velmi pomohl přidělením sbírky vypreparovaných živočichů a obrázků s motivem Živá příroda. Věříme, že i nadále nebude naše práce marná a bude mít ze stran Správy KRNAP a MNV v Klášterské Lhotě stálou podporu.

Složení výboru kroužku OP KRNAP v Klášterské Lhotě na r. 1977

Vedoucí kroužku OP KRNAP	Ouzký Karel
Předseda kroužku	Mašek Jiří
Místopředseda	Rysula Ladislav
Místopředsedkyně za PO	Nechanická Pavla
Pokladník	Mikulec Ladislav
Kronikář	Katsam Roman
Propagandista	Novák Tomáš

Plán činnosti na rok 1977

1. Výroba a oprava ptačích budek v zimním období.
2. Exkurze do KRNAP v zimním období.
3. Odchyty a kroužkování ptáků v zimním období na Labi.
4. Studium odborné literatury.
5. Výroba propagačních nástěnek.
6. Fenologická pozorování.
7. Zhotovování fotografické dokumentace do kroniky.
8. Úprava napaječek pro ptactvo.
9. Pomoc při budování naučné stezky v Labském dole.
10. Pořádání odborných přednášek s diapozitivy a filmy.
11. Účast na letním táboru ochrany přírody (LTOP).

12. Ornitologický průzkum v Klášterské Lhotě.
13. Vyvěšování opravených a nových budek v jarním a podzimním období.
14. Umístění poutače s vývěsní skříňkou před školou.
15. Průzkum skal u Klášterské Lhoty se zaměřením na registraci hnízdišť ledňáčka říčního a na zjištění výskytu dalších druhů význačných živočichů a rostlin.
16. Příprava umělého hnízdiště pro čápy s použitím vyřazených dřevěných kol.
17. Branné hry.
18. Mimořádné úkoly.

Karel Ouzký ml.

KROUŽEK OCHRANY PŘÍRODY PŘI SPRÁVĚ KRMAP VE VRCHLABÍ

Na vytvoření kroužku, který sdružuje zájemce o činnost na úseku ochrany fauny, jsme se dohodli se skupinou žáků ZŠ a studentů Gymnázia ve Vrchlabí při příležitosti výstavy Zvířena Krkonoš v listopadu 1975 v hale vrchlabského zámku, s pravidelnou činností jsme započali v březnu 1976. Scházeli jsme se obvykle jednou týdně v pátek odpoledne, v některých případech i v sobotu a v neděli. Některých akcí se členové kroužku zúčastňovali i v době školních prázdnin, např. odchytu a kroužkování mladých kachen v zámecké zahradě či při akci Balt na Vosecké boudě. Do kroužku se zapojilo 9 chlapců ve věku 13-16 let, od samého počátku činnosti je vedena kronika. 3 členové kroužku se zúčastnili v minulém roce Biologické olympiády a předložili skupinovou práci Zvířena Krkonoš, dva byli vysláni na Letní tábor mladých ochránců přírody (LTOP) ve Vítkovicích. Od září 1976 pokračuje kroužek ve své činnosti, přičemž jeho členská základna vzrostla o další 3 žáky ZŠ. Pedagogickou spolupracovnicí při vedení kroužku je s. Milena Broučková, učitelka přírodopisu na ZŠ KG ve Vrchlabí.

Ve školním roce 1976/77 mají členové kroužku podle plánu své činnosti plnit následující hlavní úkoly:

1. Pomoc při budování naučné stezky v zámeckém parku ve Vrchlabí (zařizování voliér, doplňování ptáků ve voliérách a péče o ně, péče o krmítka a budky, pomoc při zajišťování potravy pro ptactvo - sběr semen a plodů, odchyt myší pro sovy a dravce a pod.).
2. Pozorování a kroužkování volně žijícího ptactva v zámeckém parku a na jiných vhodných lokalitách ve Vrchlabí a okolí.
3. Seznámení se s přírodou Krkonošského národního parku a s problematikou činnosti Správy KRNPAP.
4. Pomoc při ochranářských průzkumech v krkonošském podhůří i na území KRNPAP.
5. Účast na Biologické olympiádě pro ZDŠ (přihlášen 1 člen kroužku) a na přírodovědecké soutěži Natura Semper Viva pro školy II. cyklu (přihlášení 2 studenti gymnázia).
Zadaná témata: Zimní výskyt a jarní přelet ptactva ve Vrchlabí (Ivan Adam, 9.třída ZDŠ), Mapování hnízdního rozšíření ptactva v okolí Vrchlabí (Ivo Hlávka, I.roč. gymnázia) a Etologická studie o ptactvu chovaném v zámeckém parku ve Vrchlabí (Dušan Davídek, II. roč. gymnázia).
6. Za špatného počasí teorie, besedy, promítání diapozitivů, soutěže a četba přírodovědných knih a časopisů (Krkonoše, Živa, Myslivost).
7. V průběhu roku je plánováno 5 celodenních nebo i vícedenních exkurzí do ochranářsky a faunisticky zajímavých míst vzdálenějšího okolí.

RNDr. Petr Miles

ZPRAVODAJSTVÍ Z AKCE BALT

Akce Balt proběhla v r. 1976 na území Krkonošského národního parku podle předem připraveného plánu za účasti a spolupráce českých a německých ornitologů. Jednotlivé dílčí akce

byly zajišťovány pracovními týmy sestávajícími ze 3-4 osob, které dosáhly při odchytu následujících výsledků (prvé číslo značí počet odchycených ptáků, druhé v závorce počet ptačích druhů):

- 19.-24.VI., Vosecká bouda (Ing.H.Weber + 2, Dr.P.Miles)
105 /20/
- 26.-30.VI., Rýchory, Sokolka (L.Zajíček, K.Reitmajer, Dr.P.Miles) - 120 /17/
- 14.-23.VIII., Vosecká bouda (Ing.H.Sendel + 3) - 242 /25/
- 24.VIII.-4.IX., Vosecká bouda (L.Zajíček, K.Reitmajer, J. Krázek, S.Raab) - 294 /29/
- 4.-10.IX., Vosecká bouda (V.Tůma, J.Sadílek, Ing.L.Beneš, S.Raab) - 231 /22/
- 11.-15.IX., Vosecká bouda (J.Grůz, J.Mlíkovský, Z.Volf, S. Raab) - 150 /23/
- 7.-16.X., Vosecká bouda (J.Prášil, Vl.Vávra, M.Vlašín, Li. Janatová) - 414 /15/

Celkem bylo odchyceno 1556 ptáků (z toho 94 retrap, tj. ptáků již kroužkovaných) ve 46 druzích. Úkolem vedoucích pracovních skupin bylo podat o výsledcích odchytu, vizuálních pozorováních a celém průběhu akce písemné zprávy, které by bylo možné zveřejnit ve zpravodaji Prunella. Tyto však byly v mnoha směrech obdobné a proto byla publikována na ukázkou jen jedna z nich. V tomto a následujících letech bude již při akcích Balt požadováno podávání výsledných zpráv zjednodušenou formou na předem zhotovených předtiscích.

Ačkoliv loňská výzumná akce musela být z důvodu nečekaného uzavření Vosecké boudy na tři týdny přerušena, získané výsledky předčily očekávání a potvrdily výjimečnost hřebenového sedla Sviňské kameny - tvarožník jako tahové ptačí cesty. Ve dnech 6.-14.X. činila intenzita přeletu nad tímto sedlem na frontě dlouhé asi 300 m během prvých čtyř hodin po rozednění asi 200 ptáků za minutu, celkem tedy proletělo sledovaným úsekem za dopoledne nejméně 48.000 ptáků denně. V odpoledních hodinách byl již průtah mnohem slabší nebo zcela ustal. Nejčas-

těži protahovali pěnkavovití, drozdovití a sýkorovití ptáci mnoha druhů, dále holubi hřivnáči, jednotliví dravci a někteří další.

Velká část ptáků přelétávala především úzkým koridorem u skaliska Tvarožník, často jen 1-3 m nad zemí. Zde se přímo nabízí možnost vybudování vhodně uzpůsobeného stabilního zařízení k odchytu ptáků na způsob helgolandské vrše, používané zejména v pobaltských zemích. Tím by odpadla pracná manipulace se sítěmi a výzkum by se stal efektivnější. Její vybudování je za předpokladu spolupráce a pomoci členů ornitologické sekce možné realizovat již v tomto roce.

Někteří členové sekce (L.Zajíček, O.Pavelková, M.Ptáček, J.Flousek, J.Čihák, L.Janotová) se podíleli na akci Balt i v Biologické stanici Serrahn v NDR a v Chráněné krajinné oblasti Jeseníky. V dubnu letošního roku mají další čtyři členové sekce absolvovat kroužkovací kurs v Serrahnu, kde jsou pro akci Balt každoročně vyškoleni noví zájemci. Výuka v těchto kursech, zakončená zkouškou a vysvědčením, je prováděna v českém a německém jazyce. V loňském roce proběhly ornitologické kursy pro začátečníky a pokročilé i na Moravské ornitologické stanici v Přerově.

V r. 1976 probíhala akce Balt v ČSR na třech pracovištích (Krkonošský národní park, Chráněná krajinná oblast Jeseníky a Záhlinické rybníky u Přerova), v PLR na čtyřech výzkumných stanicích, v Sovětském svazu ve dvou a v NDR v šesti. O rozsahu těchto prací a množství získávaného materiálu svědčí skutečnost, že jen v Polsku bylo při akcích Balt okroužkováno v r. 1960-1973 483.088 ptáků náležejících do 157 druhů a publikováno 36 odborných prací, které byly označeny jako "Prace Akcji Baltyckiej". V Biologické stanici Serrahn v NDR bylo např. v r.1975 okroužkováno 17.287 ptáků ve 115 druzích a na stanici Pape v Litevské SSR jen za podzim minulého roku 27.056 ptáků.

V letošním roce se akce Balt v Krkonoších skutečně přibližně ve stejném rozsahu jako minulého roku, tj. po dobu jedné pentády v hnízdním období na Rýchorách a u Vosecké boudy a ve

formě dlouhodobého odchytu (15.VIII. - 15.X.) u Vosecké boudy v době tahu.

RNDr. Petr Míles

ZPRÁVA O DÍLČÍM VÝSLEDKU AKCE BALT NA VOSECKÉ
BOUDĚ V OBDOBÍ 24.VIII.- 4.IX. 1976.

Ve dnech 24. srpna až 4. září 1976 jsme se zúčastnili mezinárodní odchytové akce Balt na Vosecké boudě. Kromě pravidelných kontrol padesáti sítí napnutých na několika stanovištích jsme konali i vizuální pozorování a zaznamenávali meteorologické údaje. Měřili jsme zejména směr a rychlost větru, maximální a minimální teplotu vzduchu, oblačnost a srážky.

Celkově jsme chytili 294 ptáků ve 29 druzích. Retrapy (opětné odchyty již kroužkovaných ptáků) byly zastoupeny jen v malé míře (19ex., 6,46%), 10 z nich bylo kroužkováno cizími kroužky. Počasí bylo většinou špatné. Pouze první dva dny bylo slunečno a slabý JZ vítr. Později se povětrnostní podmínky značně zhoršily, byla mlha, často přšelo (za jeden den až 61 mm srážek) a vál dosti silný, převážně JV vítr (rychlost kolem 5 m za sec.). Jeden den byla průměrná rychlost větru dokonce vyšší než 8 m/s a tato skutečnost zřejmě značně ovlivnila počet chycených ptáků (pouze 5). Jinak se však zdá, že slabší vítr, mlha ani déšť při odchytu ptáků příliš nevadí. Průměrně se chytalo 28,1 ptáků denně.

Za největší úspěch považujeme odchyt pěti ex. lejsků malých (*Ficedula parva*), kteří zde byli zjištěni poprvé. Za další zajímavost můžeme pokládat úlovek kosa horského (*Turdus torquatus*), drozda brávníka (*Turdus viscivorus*) a krahujce obecného (*Accipiter nisus*). Překvapila nás však letošní absence čížků lesních (*Carduelis spinus*) a malý počet klívek obecných (*Loxia curvirostra*).

Nejvíce ptáků se chytalo v horském sedle mezi Tvarožníkem a Sviňskými kameny, dosti i na stanovišti s volavými ptáky

u Vosecké boudy, poměrně nejméně ve smrkovém lese pod Voseckou boudou. Vizualní pozorování byla většinou ztížena špatnou viditelností, nápadnější ptačí tah jsme však dosud nezaznamenali.

Přehled chycených ptáků:

1. Pěvuška modrá (<i>Prunella modularis</i>)	61	(20,75 %)
2. Pěnkava obecná (<i>Sringilla coelebs</i>)	55	(18,71 %)
3. Budníček větší (<i>Phylloscopus trochilus</i>)	46	(15,65 %)
4. Budníček menší (<i>Phylloscopus collybita</i>)	28	(9,52 %)
5. Čččetka zimní (<i>Carduelis flammea</i>)	22	(7,48 %)
6. Červenka obecná (<i>Erithacus rubecula</i>)	12	(4,08 %)
7. Křivka obecná (<i>Loxia curvirostra</i>)	7	(2,38 %)
8. Rehek domácí (<i>Phoenicurus ochruros</i>)	7	(2,38 %)
9. Linduška luční (<i>Anthus pratensis</i>)	7	(2,38 %)
10. Linduška lesní (<i>Anthus trivialis</i>)	6	(2,04 %)
11. Uholníček lesní (<i>Parus ater</i>)	5	(1,70 %)
12. Sýkora lužní (<i>Parus montanus</i>)	5	(1,70 %)
13. Lejsek malý (<i>Ficedula parva</i>)	5	(1,70 %)
14. Králíček obecný (<i>Regulus regulus</i>)	4	(1,36 %)
15. Sýkora parukářka (<i>Parus cristatus</i>)	2	(0,68 %)
16. Šoupálek dlouhoprstý (<i>Certhia familiaris</i>)	2	(0,68 %)
17. Strnad obecný (<i>Emberiza citrinella</i>)	2	(0,68 %)
18. Pěnice pokřovní (<i>Sylvia curruca</i>)	2	(0,68 %)
19. Pěnice hnědokřídla (<i>Sylvia communis</i>)	2	(0,68 %)
20. Hýl obecný (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>)	2	(0,68 %)
21. Sýkora koňadra (<i>Parus major</i>)	2	(0,68 %)
22. Rehek zahradní (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>)	2	(0,68 %)
23. Linduška horská (<i>Anthus spinoletta</i>)	2	(0,68 %)
24. Králíček ohnivý (<i>Regulus ignicapillus</i>)	1	(0,34 %)
25. Krahujec obecný (<i>Accipiter nisus</i>)	1	(0,34 %)
26. Drozd brávník (<i>Turdus viscivorus</i>)	1	(0,34 %)
27. Kos horský (<i>Turdus torquatus</i>)	1	(0,34 %)
28. Sojka obecná (<i>Garrulus glandarius</i>)	1	(0,34 %)
29. Pěnice černohlavá (<i>Sylvia atricapilla</i>)	1	(0,34 %)
Celkem	294	(99,98 %)

Veškeré údaje o okroužkovaných ptácích (biometrická měření, data a místa odchytů) a hodnoty naměřené na meteorologických přístrojích jsou uvedeny v pracovním sešitě a v příloze.

S výsledky akce Balt jsme byli spokojeni a děkujeme tímto Správě KRMAP za umožnění účasti na zajímavém výzkumu.

Ladislav Zajíček
Karel Reitmajer
Jan Mrázek
studující Gymnázia v Trutnově
Siegfried Raab
Potsdam

KURSY ORNITOLOGIE V PŘEROVĚ

Na doporučení s.Dr. P.Milese jsem se letos přihlásil do kursu ornitologie pro pokročilé konaném na Moravské ornitologické stanici v Přerově. Zde proběhlo v r. 1976 několik kursů: 5.VII. - 11.VII. kurs ornitologie pro začátečníky, 12.VII. - 18.VII. kurs ornitologie pro pokročilé a 16.VIII. - 22.VIII. měl proběhnout kurs kroužkovatelů. Podmínkou účasti na kursu kroužkovatelů mělo být absolvování kursu pro pokročilé (buď z tohoto roku nebo i z předešlých let). Zájemci o tento kurs měli pracovat vždy pod vedením zkušeného kroužkovatele při akci Balt na rybnících u Záhlinic, na závěr pentády složit zkoušky a mít pak možnost kroužkovat samostatně.

Na Moravskou ornitologickou stanici (MOS) jsem se dostavil podle předem stanoveného plánu v pondělí 12.VII. 1976. Byli jsme ubytováni v chatkách turistické noclehárny a po obědě ve školní jídelně Střední zemědělské technické školy v Přerově začala v přednáškové síni MOS výuka.

Na úvod nám s. F. Hejzl podal stručnou informaci o ochraně ptactva a seznámil nás se svými poznatky z přírodních rezervací v Serrahnu a na ostrově Hiddensee v NDR a s tamější avifaunou. Potom přednášel o počátcích české a slovenské ornitologie až

k současné generaci ornitologů. Preparátor stanice s. Z. Verbira nám pak demonstroval preparaci špačka do balku (sprátku). Druhý den v úterý nás seznámil vedoucí MOS s. Dr. J. Sitko s minulostí, současností a budoucností stanice a také s ornitologickou a přírodovědeckou literaturou ve staniční knihovně. Dále hovořil o tahu ptáků a jeho výzkumu, o kroužkování ptáků a o akci Balt. Odpoledne měl přednášku s. prof. Štalmach z Krajského střediska státní památkové péče a ochrany přírody v Ostrově o problematice ochrany přírody v ČSSR, zejména v Severomoravském kraji a rozdál nám některé ochranné a propagační materiály. Hejčí nám promítl diapozitivy dravců a Dr. Sitko diapozitivy sov, bojojí s odborným výkladem. Ve středu nám přednášel Dr. Sitko o bahňácích a zbylou část dne s. Týpner o pěvcích, se zaměřením hlavně na rozlišování úruhů, stáří a pohlaví ptáků získaných při odchycích. Nejvíce poznatků bylo čerpáno z anglického originálu "Identification Guide to European Passerinos" od Larsa Svenssona. Ve čtvrtek ráno jsme odjeli vlakem na exkurzi k rybníkům u Záhlinic. Zde jsme měli možnost pozorovat různé druhy kachen a bahňáků, které se u nás celkem běžněji vyskytují. S. Dr. Sitko nám také ukázal některá stanoviště, kde již na jaře probíhala akce Balt a kde též bude probíhat na podzim. V pátek jsme si prohlédli knihovnu na stanici a s. Kozák měl potom přednášku o vodním ptactvu. V úvodu nám vysvětlil, jak ptáky pozorovat a čeho si hlavně všímat. Pak toval od potáplic a potápek přes trubkonosé, veslonohé, brodivé, vrubozobé, krátkokřídle, dlouhokřídle až po alky. Přitom nám promítal vždy barevné diapozitivy. Další den jsme brzy ráno podnikli exkurzi k lednickým rybníkům. Měli jsme s Dr. Sitkem větší štěstí než předešlá exkurze do těchto míst v kursu pro začátečníky a spatřili jsme druhy, které se jen tak hned nevidí. Byli to zejména 1 exemplář husice rezavé, pár kolpíků bílých a asi 9 volavek bílých. Dále jsme pozorovali početné hejno hus velkých a některé druhy kachen, bahňáků a volavek. Pro mne byly obě exkurze velkým zážitkem, neboť jsem se s mnohými zde pozorovanými druhy dosud v přírodě nesetkal.

Na závěr kursu si pracovníci stanice formou zkoušek ověřili, jakým přínosem byl kurs pro obohacení našich vědomostí. Zkoušky sestávaly ze dvou částí, z písemné a z ústní. Při písemné zkoušce jsme odpovídali na 25 otázek asi této úrovně: Které druhy potáplic se u nás vyskytují a jak se od sebe liší? Jak poznáte v letu káně lesní od včelojeda? Při ústní zkoušce se poznávalo asi 50 preparátů, většinou balků. Po zkouškách dostal každý ze čtrnácti účastníků (z tohoto počtu byly dvě dívky) potvrzení o absolvování kursu.

Kurs byl pro mne velkým přínosem, neboť jsem získal nové vědomosti ze života ptáků a naučil jsem se rozeznávat další druhy, s nimiž jsem se dosud běžně nebo vůbec nesetkával. Zásahu na tom příkládám též tomu, že jsme měli přístup do depozitáře s dermoplastickými preparáty, takže jsme si nové věci rychleji zapamatovali. Kurs měl zásluhou pracovníků MOŠ dobrou úroveň a doporučuji dalším zájemcům, aby se ho v příštích letech také zúčastnili.

Karel Reitmajer
Gymnázium Trutnov

PŘEHLED PTÁKŮ OKROUŽKOVANÝCH V KRKONOŠÍCH V ROCE 1976

1. Sýkora koňadra (Parus major)	676
2. Pěnkava obecná (Fringilla coelebs)	256
3. Pěvuška modrá (Fringilla modularis)	239
4. Sýkora uhelníček (Parus ater)	147
5. Červenka obecná (Erithacus rubecula)	125
6. Budníček větší (Phylloscopus trochilus)	117
7. Linduška luční (Anthus pratensis)	98
8. Králíček obecný (Regulus regulus)	85
9. Čečetka zimní (Carduelis flammea)	78
10. Křivka obecná (Loxia curvirostra)	71
11. Čížek lesní (Carduelis spinus)	64

12. Rehek domácí (<i>Phoenicurus ochruros</i>)	59
13. Budníček menší (<i>Phylloscopus collybita</i>)	57
14. Sýkora modřinka (<i>Parus coeruleus</i>)	47
15. Zvonohlík zahradní (<i>Serinus serinus</i>)	43
16. Jiřička obecná (<i>Delichon urbica</i>)	31
17. Hýl obecný (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>)	30
18. Pěnkava jikavec (<i>Fringilla montifringilla</i>)	29
19. Konipas horský (<i>Motacilla cinerea</i>)	27
20. Linduška lesní (<i>Anthus trivialis</i>)	26
21. Drozd zpěvný (<i>Turdus philomelos</i>)	26
22. Rehek zahradní (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>)	25
23. Ledňáček říční (<i>Alcedo atthis</i>)	23
24. Pěnice černohlava (<i>Sylvia atricapilla</i>)	22
25. Sýkora lužní (<i>Parus montanus</i>)	21
26. Šoupálek dlouhoprstý (<i>Certhia familiaris</i>)	18
27. Rákosník zpěvný (<i>Acrocephalus palustris</i>)	18
28. Kos černý (<i>Turdus merula</i>)	18
29. Strnád rákosní (<i>Emberiza schoeniclus</i>)	17
30. Konopka obecná (<i>Carduelis cannabina</i>)	17
31. Sýkora parukářka (<i>Parus cristatus</i>)	17
32. Pěnice hnědokřídlá (<i>Sylvia communis</i>)	16
33. Linduška horská (<i>Anthus spinoletta</i>)	15
34. Vrabec polní (<i>Passer montanus</i>)	15
35. Drozd cvrčala (<i>Turdus iliacus</i>)	13
36. Pěnice slaviková (<i>Sylvia borin</i>)	12
37. Kachna divoká (<i>Anas platyrhynchos</i>)	11
38. Ťuhýk obecný (<i>Lanius collurio</i>)	11
39. Sýkora babka (<i>Parus palustris</i>)	11
40. Lejsek šedý (<i>Muscicapa striata</i>)	9
41. Skorec vodní (<i>Cinclus cinclus</i>)	9
42. Drozd kvičala (<i>Turdus pilaris</i>)	9
43. Stehlík obecný (<i>Carduelis carduelis</i>)	8
44. Lejsek černohlavý (<i>Ficedula hypoleuca</i>)	8
45. Strnád obecný (<i>Emberiza citrinella</i>)	8
46. Konipas bílý (<i>Motacilla alba</i>)	5
47. Lejsek malý (<i>Ficedula parva</i>)	5

48. Pěnice pokřovní (<i>Sylvia curruca</i>)	6
49. Brhlík lesní (<i>Sitta europaea</i>)	1
50. Rákosník obecný (<i>Acrocephalus scirpaceus</i>)	4
51. Bramboraňka hnědá (<i>Oaxicola rubetra</i>)	4
52. Střízlík obecný (<i>Troglodytes troglodytes</i>)	4
53. Dlask tlustozobý (<i>Coccothraustes coccothraustes</i>) .	1
54. Mlynařík dlouhocasý (<i>Aegithalos caudatus</i>)	4
55. Kos horský (<i>Turdus torquatus</i>)	4
56. Hrdlička zahradní (<i>Streptopelia decaocto</i>)	3
57. Zvoněk zelený (<i>Chloris chloris</i>)	3
58. Sedmihlásek hajní (<i>Hippolais icterina</i>)	2
59. Králíček ohnivý (<i>Regulus ignicapillus</i>)	2
60. Strakapoud malý (<i>Dendrocopos minor</i>)	2
61. Strakapoud velký (<i>Dendrocopos major</i>)	2
62. Fušník obecný (<i>Strix aluco</i>)	2
63. Lyska černá (<i>Fulica atra</i>)	2
64. Rorýs obecný (<i>Microtus apus</i>)	2
65. Sojka obecná (<i>Garrulus glandarius</i>)	2
66. Straka obecná (<i>Pica pica</i>)	2
67. Vlaštovka obecná (<i>Hirundo rustica</i>)	1
68. Pisík obecný (<i>Actitis hypoleuca</i>)	1
69. Čejka chocholatá (<i>Vanellus vanellus</i>)	1
70. Drozd brávník (<i>Turdus viscivorus</i>)	1
71. Krutihlav obecný (<i>Jynx torquilla</i>)	1
72. Hýl rudý (<i>Jaropodacus erythrinus</i>)	1
Celkem	2.765

V přehledu uvedení ptáci byli okroužkováni při akcích Balt a věl členy ornitologické sekce při správě KRNAP. Je to dosud nejvyšší počet ptáků okroužkovaných v Krkonoších v průběhu jednoho roku.

Dr. Petr Miles

PLÁN ČINNOSTI NA ROK 1977

Plán činnosti sekce se ve srovnání s úkoly minulého roku vcelku nemění. V r.1977, kdy končí pětiletý úkol mapování hnízdního rozšíření ptáků, bude nutno věnovat zvýšenou pozornost dosud méně probádaným čtvercům a všechny dosavadní poznatky zkompletovat. Pokračuje sčítání vodních ptáků, akce Balt a společné ochranářské průzkumy význačných a ohrožených lokalit, trvá zájem o sledování doby příletu a odletu ptactva.

Novým úkolem bude sestavení helgolandské vrze, která by v srpnu t.r. měla být převezena z Vrchlabí na odchytové stanoviště u Vosecké boudy. Je nutno usilovat o zkvalitnění kroužkovací činnosti (je již např. nežádoucí další kroužkování sýkor koňader) a pamatovat na dokompletování kolekce ptáků ve voliérách v zámeckém parku Správy KRNAP.

Aktuální záležitostí by pro členy ornitologické sekce měla být účast při rozvěšování a kontrolách ptačích budek, které jsou letos ve značném množství zhotovovány ve školách a v pionýrských a svazáckých skupinách na základě výzvy OV SSM v Hradci Králové. Je žádoucí pomoc při plnění všech úkolů, řešených Správou KRNAP na úseku výzkumu a ochrany avifauny a při kulturně výchovné činnosti, zvláště při práci s mládeží. V případě potřeby budou k jejich zajišťování svolávány, tak jako v minulém roce, jednorázové sobotní nebo nedělní brigády. V průběhu roku je plánováno nejmeně 8 výborových schůzí, 2 členské schůze a 2 exkurze.

Výbor ornitologické sekce

ZÁJEMCŮM O ÚČAST NA AKCI BALT V KRKONOŠÍCH

Akce Balt je v letošním roce plánována v Krkonoších v době od 15.VIII. do 15.X. u Vosecké boudy. Při jejím zajišťování je počítáno s účastí tří- nebo čtyřčlenných skupin. Vedoucí každé skupiny musí být členem Čs. ornitologické společnosti a mít platné povolení ke kroužkování ptáků.

Pracovní činnost bude následující:

pravidelné kontroly sítí (50 ks) a helgolandské vrše, kroužkování odchytených ptáků a jejich vážení a měření, péče o volavé ptáky, soustavná vizuální pozorování a záznamy protahujících ptáků, zápis dat na místě instalovaných meteorologických přístrojů a vypracování výsledné zprávy na konci každé pentády (pentáda = 5 dnů). V případě příchodu krajně nepříznivého počasí (sněžení, námrazy) urychlene stažení sítí a po zlepšení povětrnostních podmínek jejich opětné napnutí.

Účastníkům bude hrazeno jízdné, diety a zajištěno ubytování, podmínkou je účast alespoň po dobu jedné pentády.

Písemné přihlášky s uvedením doby, po kterou byste se mohli akce zúčastnit, zašlete na Správu KRNAP ve Vrchlabí na jméno Dr. P.Milese.

Správa Krkonošského národního
parku

P R U N E L L A

Zpravodaj Oblastní ornitologické sekce
při správě Krkonošského národního parku ve Vrchlabí

1/1977

Ročník III

Redaktor: RNDr. Petr Miles

Redakční rada: Petr Pišer, Jan Grúz, RNDr. Petr Miles

Vydává Správa Krkonošského národního parku ve Vrchlabí
jako účelový tisk

Povoleno odborem kultury ONV Trutnov pod č.jed. 99/77

